

Staingylpen

2 • 2012

Sundregruppen

623 30 Burgsvik

E-post: info@sundrefagelstation.se

Hemsida: www.sundrefagelstation.se

Plusgiro: 45 97 36-5

Sundregruppen och Sundre fågelstation

Ringmärkningen i Sundre socken startades i Skoge 1976 av Per-Göran Bentz. Under en följd av år bedrevs den bara under våarna, men från 1981 även på hösten vid Hoburgen. Verksamheten fick där sedan alltmer standardiserade former och 1990 flyttades märkningen permanent till Hoburgen. Så har det sett ut sedan dess och ringmärkningen i Sundre har nu pågått i mer än 30 år.

Sundregruppen är vi som driver Sundre fågelstation och föreningen bildades 1986. Medlemsantalet består av ungefär 45 aktiva medlemmar och 80 stödmedlemmar. Medlemsavgiften är 300 kronor per år för aktiva medlemmar och 100 kronor för stödmedlemmar. Gåvor är naturligtvis varmt välkomna.

Utgivningen av infobladet Staingylpen har varit lite sporadiskt genom åren, ofta på grund av svårigheten att få ihop ett blandat och publikt innehåll. Intentionen är framledes att få ut ett sommarnummer och ett vinternummer. Bildmaterialet äger signaturen Sundregruppen (då underförstått, och anges ej) när fotografen inte är känd. Redaktör t.o.m 2012 är Ola Wizén.

Styrelsen

Ordförande

Åsa Steinholtz
Vänortsgatan 7
752 64 Uppsala
asa.steinholtz@gmail.com
018-50 14 75

Ledamöter

Leo Larsson
Vänortsgatan 7
752 64 Uppsala
leo.larsson@gmail.com
070-972 37 72

Vice ordförande

Ola Wizén
Furugatan 34
621 44 Visby
ola.wizen@telia.com
0498-27 84 34

Björn Lilja
Ulfspärres väg 4
622 60 Visby
lilja.b@telia.com
0498-26 41 13

Sekreterare

Per Smitterberg
Irisdalsgatan 10
621 42 Visby
per.smitterberg@telia.com

Tina Ollberg
Burs Ammunde 417
623 49 Stånga
0498-21 95 44

Kassör

Charley Wiklund
Mantalsvägen 83
187 45 Täby
070-650 81 79

Sundregruppen
623 30 Burgsvik

E-post: info@sundrefagelstation.se
Hemsida: www.sundrefagelstation.se
Plusgiro: 45 97 36-5

Innehåll

2 · 2012

Vårsåsongen 2012 4

En vanlig märkarmorgon 9

Föreningsinformation 11

Maja Åkerström (vänster) och Barbara Reguera-Alonso förevisar besökare i boden den 25 maj.

Vårsåsongen 2012

Leo Larsson & Åsa Steinholtz

Denna vår var Sundre fågelstation bemannad de 48 dagarna mellan 23 april och 9 juni. Totalt ringmärktes 1964 fåglar av 50 arter. Av dessa märktes 14 utanför standardperioden 25 april – 8 juni, och tio var starungar som märktes i holk, vilket ger 1940 fåglar fångade i den standardiserade ringmärkningen. Genomsnittet för antalet ringmärkta fåglar under de tio föregående våarna är 1930, så årets siffra är fullt normal.

Utöver Sundregruppens ordinarie verksamhet har även ringmärkning skett i socknen inom ramen för externa projekt med häckande lövsångare, höksångare, näktergal och rosenfink. I skrivande stund har vi inte haft tillgång till data för denna ringmärkning.

April

Vårsåsongen inleddes med kraftiga sydvindar som försvagades och sedemera gjorde helt om till nord-nordost. Månadens allra sista dag fick ringmärkningen ställas in pga hård vind.

I samband med att vinden vände till 29 april, vällde det fåglar in i näten och till slut landade dagsiffran på 307 märkta. Det visade sig vara det högsta antal som märkts under standardvårperioderna vid Hoburgen. Faktum är att det bara var fyra dagar tidigare där dagsantalet överstigit 200.

Under den standardiserade ringmärkningen i april märktes 502 fåglar. De vanligaste arterna var lövsångare

(239), rödhake (90) och rödstjärt (37). Det mest oväntade i aprilfångsten var utan tvekan en honfärgad rödstrupig sångare som märktes 27 april. Det blev stationens fjärde exemplar av arten!

I fält sågs 25 april en alförrädare nedanför boden och samma dag en rostgumpsva som födosökte i vinden vid stenmuséet i Kettelvik. Den hektiska morgonen 29 april kunde de som hade tid se en brunglada som gick ut över havet. På den blåsiga valborgsmässöaftonen då ringmärkningen ställdes in åkte personalen ner till märkområdet för att kontrollera att alla nät stod på plats. I samband med detta hittades en ringtrast som födosökte på åkern öster om Hoburgsklippan.

Sundres fjärde ringmärkta rödstrupiga sångare, *Sylvia cantillans*, den 27 april. Foto: Clas Hermansson.

Korttållärka *Calandrella brachydactyla* 24 maj 2012, ny märkart för Sundre. Foton: Per Smitterberg.

← Björn Lilja hanterar den lilla lärkan i boden.

Maj

Månaden dominerades av måttliga syd-sydvästvindar fram till sista veckan då vinden vred över på nord-nordost. Endast en dag, 29 maj, blev ringmärkningen helt inställd pga regn och blåst.

Antalet ringmärkta under maj månad blev 1350. I topp var inte oväntat lövsångare (517), sedan kom ärtsångare (177) och som god trea törnsångare (77). Dagarna 23 – 24 maj gör avtryck i Sundregruppens historia. Stationens fjärde stäppsångare fastnade i näten på morgonen 23 maj och samma dag även Hoburgens andra sommargylling. Dessförinnan hade inte sommargylling ringmärkts i Sundregruppens regi sedan 2001. Dagen efter var det dags för en ny märkart för Gotland, en korttållärka. Vilket är anmärkningsvärt eftersom inte ens den betydligt vanligare sånglärkan fastnar särskilt ofta i näten. Kul! Dessutom märktes under maj månad två lundsångare, en vardera 22 och 31 maj.

Från Maj månads fältobservationer kan nämnas en hona stäpphök som sågs vid flera tillfällen bla i Digrans 6 maj. Samma dag sågs en rostgumpssvala födosöka mellan Barshageudd och Flisviken. Två svarthuvade måsar upptäcktes vid Flisviken 8 maj. Dagen efter sågs förmodligen samma två vid Gervalds, samt sju överflygande fjällpipare i Skoge. Dessutom gjordes under månaden ett antal intressanta observationer i anslutning till boden/märkområdet: bland annat sträckande ägrett-häger, överflygande citronärkla, sommargylling, sjungande lundsångare, spelande vaktel, turturduva och gulhämpling. En kornsparv gästade märkområdet och lockade kort i en busktopt norr om boden innan den drog vidare.

Juni

Den dryga vecka som ringmärkningen pågår under juni var kall och blåsigt, och två dagar fick ställas in pga den hårda vinden. 88 fåglar fick ring under den del av standardperioden som sträcker sig in i juni månad. Vanligaste arterna var ärtsångare (18), törnsångare (12). Grå flugsnappare och lövsångare delar på tredjeplatsen med 10 ringmärkta vardera. Värt att notera är även vårens tredje lundsångare. Dessutom ringmärktes en nötväcka, en art som sällan rör sig söder om Sundre kyrka.

I fält sågs en ung hona aftonfalk vid Muskmyr 2 juni och en busksångare sjöng i branten till burgen den 5 juni.

Tabell 1. Antal ringmärkta flugsnappare våren 2012 (standard) jämfört med tidigare år.

Art	Antal	Medel 2002 – 2011	2011	2010	2009	2008	2007
Grå flugsnappare	54	23	12	42	14	57	9
Mindre flugsnappare	7	5	2	12	1	7	4
Halsbandsflugsnappare	34	6	8	18	1	9	3
Svartvit flugsnappare	36	25	11	51	15	45	12

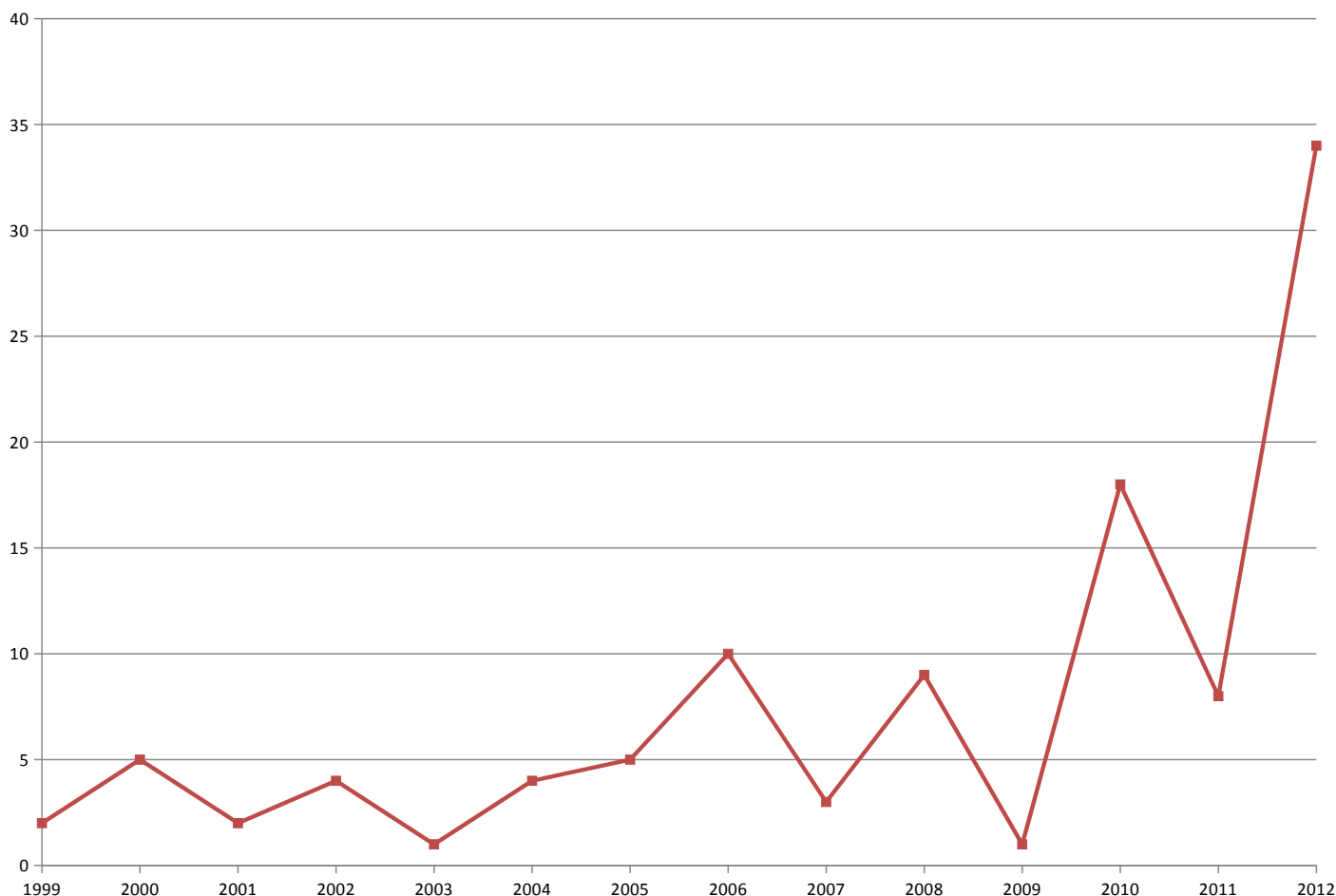

Diagram 1. Ringmärkta halsbandsflugsnappare vid Hoburgen under perioden 25 april – 8 juni, åren 1999-2012.

Med 54 individer når grå flugsnappare sitt näst bästa vårresultat vid Hoburgen genom tiderna, tillika mer än dubbla genomsnittet för de senaste 10 åren. Även svartvit flugsnappare hämtar sig kraftigt jämfört med bottenåret 2011. Det är dock halsbandsflugsnapparen som slår alla rekord i år. Tidigare högsta vårsiffra var 18 individer 2010. Under en enda dag denna vår (1 maj) märktes inte mindre än 19 stycken. Värt att nämna är att samma dag fastnade

även 8 främmande kontroller av halsbandsflugsnappare i Sundregruppens nät.

Det är glädjande att hela tre lundsångare ringmärktes under våren. Gransångaren står sig ganska väl gentemot genomsnittet och lövsångaren ökar något jämfört med föregående år. Grönsångaren hade åter ett gott år efter mellanåret 2011.

Tabell 2. Antal ringmärkta *Sylvia*-sångare våren 2012 (standard) jämfört med tidigare år.

Art	Antal	Medel 2002 – 2011	2011	2010	2009	2008	2007
Höksångare	5	16	3	16	10	24	17
Ärtsångare	217	191	92	297	225	353	119
Törnsångare	90	124	59	114	151	236	132
Trädgårdssångare	38	58	24	107	41	81	111
Svarthätta	87	62	73	138	42	65	88

Vi kan konstatera att höksångare uppvisar fortsatt låga vårsiffror. Däremot hämtar sig ärtsångare och i viss mån törnsångare från förra årets kraftiga tillbakagång.

Tabell 3. Antal ringmärkta *Phylloscopus*-sångare våren 2012 (standard) jämfört med tidigare år.

Art	Antal	Medel 2002 – 2011	2011	2010	2009	2008	2007
Lundsångare	3	1	1	1	0	3	2
Grönsångare	15	5	4	16	5	9	5
Gransångare	55	42	85	56	34	60	40
Lövsångare	766	759	512	786	627	1602	660

Tabell 4. Samtliga ringmärkta fåglar inom Sundregruppens reguljära verksamhet under våren 2012.

Art	Standard			Total	Övrig	
	April	Maj	Juni	standard	märkning	Total
Gök		1		1		1
Göktyta	1	1		2		2
Korttållärka		1		1		1
Trädpiplärka		5		5		5
Sädesärle	1	6	4	11		11
Gärdsmyg	9	1		10		10
Järnsparv	1	1		2		2
Rödhake	87	62		149	3	152
Näktergal		9		9	1	10
Blåhake		3		3		3
Rödstjärt	37	70	1	108		108
Buskskvätta	1	1		2		2
Stenskvätta	2	3		5		5
Koltrast	3	13	1	17		17
Björktrast	1	5	2	8		8
Taltrast	7	6		13	1	14
Sävsångare		1		1		1
Kärrsångare		1	1	2		2
Rörsångare		4	3	7		7
Stäppsångare		1		1		1
Härmsångare		51	8	59		59
Rödstrupig sångare	1			1		1
Hörsångare		4	1	5	1	6
Ärtsångare	22	177	18	217		217
Törnsångare	1	77	12	90		90
Trädgårdssångare		35	3	38	1	39
Svarthätta	25	60	2	87		87
Lundsångare		2	1	3		3
Grönsångare	1	14		15		15
Gransångare	31	23	1	55		55
Lövsångare	239	517	10	766		766
Kungsfågel	1	2		3	1	4
Grå flugsnappare		45	9	54	1	55
Mindre flugsnappare		7		7		7
Halsbandsflugsnappare	7	27		34		34
Svartvit flugsnappare	5	31		36		36
Blåmes		4		4		4
Nötväcka			1	1		1
Sommargylling		1		1		1
Törnskata		28	1	29		29
Stare		2	1	3	10	13
Bofink	5	18	5	28	2	30
Grönfink		2		2		2
Grönsiska	3	2		5	3	8
Hämling	2	15	2	19		19
Gråsiska	4			4		4
Rosenfink		6		6		6
Stenknäck		1		1		1
Gulspurv	5	3	1	9		9
Sävsparv		1		1		1
Summa	502	1350	88	1940	24	1964
Antal arter	26	47	22	50	10	50

Gammal hona sommargylling, *Oriolus oriolus*, fångad 23 maj. Foto: Mikael Larsson.

Stäppsångare *Iduna caligata* ringmärkt samma dag som gyllingen. Foto: Juho Könönen.

Slutord och Tack

Ett stort tack till de sammanlagt 20 personer som deltagit i ringmärkningsarbetet under våren. Två långliggande tjejer hälsas hjärtligt välkomna till Sundre! Den ena var Bárbara Reguera Alonso och är den fjärde i raden av gäster från Spanien. Inte heller Bárbara var bekant med någon av de övriga spanjorerna innan hon kom. Den andra var Maja Åkerström som kommer från Stockholm, hon har under tre veckor gjort praktik på fågelstationen. Även två nya killar hälsas välkomna till verksamheten. Mikael Larsson och Joakim Granholm, båda boende på Gotland. De har tillbringat några dagar i verksamheten under vårsången.

Ett stort tack också till Stellan Hedgren som flera morgnar hjälpt till vid näten när personalstyrkan behövde ett par extra händer, eftersom tillgången på fågel blev oväntat stor.

Vi vill även tacka våra hyresvärdar Gösta Reiland och Marie Ståhlberg för det fina boende de erbjuder oss i Skoge. Tack också till Sune Jacobsson och Einar Johansson för hjälp med det praktiska, samt till Keges Grosshandel AB för frikostiga matdonationer. Sist men inte minst vill vi rikta ett stort tack till Håkan Persson/Temagruppen Sverige AB för synnerligen generös sponsring- Ett oväntat men ack så välkommet stöd till föreningen!

Leo Larsson
Vänortsgatan 7
752 64 Uppsala
leo.larsson@gmail.com

Åsa Steinholtz
Vänortsgatan 7
752 64 Uppsala
asa.steinholtz@gmail.com

Ett gäng besökare mötte en nyanländ lövsångare *Phylloscopus trochilus* under Kristi Himmelsfärdshelgen, den 18 maj.

EN VANLIG MÄRKARMORGON

Roger Mellroth

Grönsångare, *Phylloscopus sibilatrix*. Foto: Tord Jeppsson.

En ringmärkares ostrukturerade morgonfunderingar, nedtecknade en augustidag 2010 (om jag nu minns rätt!:-))

PLINGPLONGPLING
POCHSKRÄLL. Mobilens alarm ringer och klockan är 03.45. Vaknar på loftet i Gösta och Maries vackra grishus men uppskattar ingenting jag ser när jag slår upp ögonen. Vill bara stänga igen ögonlocken och somna om men...

Lise har redan börjat röra på sej i sin säng. Får på något konstigt sätt på mig kläderna och rasslar nerför trappan till markplanet. Vänder från frontgående till backande halvvägs i trappan. Hu va brant den är så här tidigt på morgonen. Fram med kaffet och på med bryggaren. När ska jag lära mej den där kranen egentligen? A-fil! En gudagåva till mänskligheten. Tänk att man aldrig tröttnar på smaken. Ett reningsbad. Varje morgon. Kaffet har bryggt igenom, pärmars med, skor på och vi kan låsa om oss. Just ja – kylklamparna till kylväskan. Kameran! Lås upp

och tillbaka. Så. Hur verkar det? En morgon full av augustifukt. Så iväg. Radion på och en märkligt mjuk morgonröst från en studio i Stockholm säger något morgonmjukt och spelar en morgonmjuk låt och vi susar neråt och ser småkaniner skutta tillbaka in i det fuktiga gräset framför oss samtidigt som vi genom att betrakta landskapet försöker spana in i dagens kommande fångst. Lika svårtolkat svar som otydligt ställd fråga.

Klockan 04.20 anländer vi märkarboden och börjar uppdraget av nät. Inte ett pip i buskarna. Alldeles stilla morgon med daggvätt gräs. Spindelnäten spända överallt mellan gräs, vildmorot och enbuskar. Ett magiskt glitterverk innan solen kommit upp och lika magiskt fått alla nät att försvinna igen. Så var vi klara med uppsättningen. Tillbaka i boden. Plockar med protokollen. Kollar ringarna. Kikar ut över vattnet. Över Sjövärnskårens grånade baracker där tillfälliga sommargäster ännu sover gott. Några ejdrar ligger och guppar utanför hållarna. En radda storskarvar passerar söderut, ner mot Rivet.

Vind? Nix. Klockan på bodväggen visar 03.45. Normaltid. Går den inte efter? Ringer och kollar. Jo, 7 minuter efter. Dags för första nätrundan. Lätt förväntan. Mental förberedelse för olika eventuella scenarion under förmiddagen. Hur gör vi om X händer? Fågeltomt, rush, folk, regn, propp i näten, propp i boden. Check. Klar.

I första nätet sitter en grönsångare. Mmmm. Härligt att få börja med en så go fågel. Den ärtgröna vingpanelen och kritvita buken med så härligt mjuka dun. Snappar till i luften med ett litet knäppande. Vingarnas rörelser. Ett stort svart öga som en brunn mot evigheten. Ner i sin påse. Olika arter olika karaktärer. Där framme blekgul och spolformad. Lätt resta hjässfjädrar. Skränfågel. Drar liksom in huvudet mellan axlarna som en boxare och klipper framåt med handpennorna i sluggerstil. Härmsångaren plockas ur under ljudlig protest men tystnar snabbt när nätpåsen stängs och mörker omsluter. HICT på märkarnas dataläggningsspråk. Hippolais icterina. Så att Häsån inte förväxlas med Käsån. Men Hösån och Tösån

Härmsångare, *Hippolais icteringa*. Foto: Tord Jeppsson.

och Lösån då hinner jag tänka när just en lövsångare flyger i nätet bredvid mej. Har säkert med den skrivna och inte med det talade likheten att göra. När jag tagit mej runt och kommer fram till lövisen från den sida den flög i försvinner den ut på andra sidan. Magiskt. Vilket trollerinum- mer! Hur gjorde den? Är maskorna för stora? Kollar nätet men inget hål. Funderar på detta maginum- mer men en annan iflugen fågel pockar på uppmärksamhet. En flugsnappare. Svartvit. Fast brun är den ju mest. En ungfågel med smutsiga kinder och bröst och en lite droppe vitt på tertialerna. Härlig form. En "riktig" fågel. Men hur kan man döpa en art till utseendet på det ena könet bara? Som Svartvit/Halsband. Något för emancipationsdebatten. Och varför kommer de oftast i näten bland de första på morgonen tänker jag. Är de snabbare in från havet när de avbryter nattens sträcketapp eller? Ärtsån- garna och lövsångarna är ju ofta lite senare på morgonen. Eller är det bara min upplevelse. Men om inte – är det rent fysiologiskt betingat eller? Spetsigare vingar? Snabbare genom- strömning i buskagen? Hypoteser, spekulationer, lösa trådar.

Hämtas åter till nuet. I lufterummet ovanför låter spräckta rosenfinkar och pipiga trädpip och pipigare ljungpipare och jiffande, nervösa grönbenor.

Dagens konsert av enstaviga lock- läten följer mej under promenaden ner mot centrumnäten. Utifrån vat- tenlinjen skär en kentsk tärna itu gryningen med sitt glastrisparläte. Tomt i centrum. Men i singelnäten ner mot koncentrationen sitter fågel. De näten har väl fångat ovanligt bra i år? Eller är det så? Hur kan det i så fall vara så? Påverkar vindarna kan- ske vilka nät som ger mest? Kanske minns jag fel? Kollar med Lise. Jo, dom näten har varit jättebra. Hm- mmm. Hur kommer det sej? Det är ju något av en klassiker att nät som blivit utdömda som värdelösa av en ringmärkare hyllas av en annan. Nya frågor...

Plockar en markkrypande ärtsång- are i koncentrationen. Puh. Gymnas- tik i den arla morgonväkten. Ryggen protesterar. Kikaren som ett ok. Den kunde väl flugit i lite högre upp...

Solen har nu nått i höjd med fyrens topp och dagen har övergivits för da- gen. Vilken lycka att få vara här, just idag, just nu, just när dagen börjar. Normalt sover man ju hemma och missar allt detta. Om det bara inte var för själva uppvaknandet... Fysiskt som psykiskt nu väckt och momentalt närvarande i alla fall under stundom. Hm-mm. Är det starväder idag...

Åter i boden. Fångstmannen och märkaren åter i de praktiska frågor- na. Hur många blev det på rundan?

Mer än 10 i alla fall. Kanske femton. Lise skriver protokollen. Jag märker och rabblar... 64 PHSIB, ungfågel, vinge 74, fett 5, pull 6, vikt 11,4. Lise frågar om ringnumret igen. Ska vara... 84! Det börjar bli problem med synen. Glasögonen, från optiker Clas Olsson, styrka +2, är ett måste. Men vissa siffror är ju så lika! Och fettkollen- få till placeringen av glasögonen, ytterst på nästippen, snegla neråt, samtidigt blåsa – på rätt ställe, sedan hinna se – lever, tarmar, fett. Puhhhh. Fett 4-levern synlig. Olika ser det ut på olika arter också. Hur funkade våra skalor? Platt 6:a - rund 6:a. Hmmm. Fun- deringar. När pensioneras man som ringmärkare? Är det när man är blind? När man är helt oförmögen att ta sej ur sängen klockan 03.45 eller räcker det om man är rent allmänt gaggig? Tur när det finns alerta assistenter. ...85. SVFLU, ungfågel, vinge 80, fett 4, pull 6, vikt 12,4. Tretton nymärk- ningar. Inte illa för en förstarunda. Frukost!

Termos, koppar och kylväska. Kaffe, bröd och pålägg. Stolar och bord – fram och ut. Njuuuut.

Roger Mellroth
Eldarvägen 8
117 66 Stockholm
roger_mellroth@hotmail.com

Föreningsinformation

Ärade medlem!

Att trycka och skicka ett nummer av Staingylpen kostar föreningen c:a 25 kronor (papper, toner, kuvert och porto). På årsmötet i mars beslutades mot bakgrund av detta att medlemsavgifterna för 2013 ska höjas med 50 kronor. Det är alltså (minst) 150:- eller 350:- för aktiva medlemmar som gäller från 2013. Man får dock 50 kronor i rabatt om man meddelar föreningen sin e-postadress så att man istället för en papperskopia kan erhålla Staingylpen digitalt (pdf). Allt Du behöver göra för att Din medlemsavgift ska förbli oförändrad är alltså att försäkra Dig om att föreningen känner till Din e-postadress. Om Du inte redan gjort det, skicka mail till medlem@sundrefagelstation.se.

Nästa Staingylpen

Vi siktar på att få ut nummer 1-2013 kring den 15 januari med inbetalningskort och kallelse till årsmötet. Självklart kommer den att innehålla redovisningen av höstsäsongen, men annars är inget på tapeten än så länge.

Så om den kommer att innehålla något *mera* läsvärt kan faktiskt vara upp till just *Dig!* Välkommen att skicka in, vi vill ha ditt manus senast 30 november.

Redaktionen

info@sundrefagelstation.se

Personalbokning

För att anmäla sig som ringmärkare eller assistent skickas e-post till bokningsadressen nedan. Helst vill vi att ni bokar in er hela veckor, dvs (lördag) söndag-lördag (söndag).

Se bokningskalendern, som finns lättåtkomligt på vår hemsida under fliken *Bokning*. Där kan du överskådligt följa det aktuella bokningsläget.

Det går självklart bra med kontakt även på telefon. Jag nås på mobilnummer 070-972 37 72.

Hälsningar

Leo Larsson

bokning@sundrefagelstation.se

Hemsidan och bloggen

Om du inte har adresserna helt klara för dig:

Hemsidan: <http://www.sundrefagelstation.se>

Bloggen: <http://blogg.sundrefagelstation.se>

